

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук, старшого викладача
кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського

Просенюк Анжели Іванівни

про дисертаційну роботу **Шкрєбтієнко Людмили Петрівни**

«Виховання патріотичних почуттів у дітей старшого дошкільного віку
засобами художньої літератури», подану на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.08 – дошкільна
педагогіка.

Одним із актуальних напрямів освітньо-виховного процесу в сучасних
зкладах освіти є національно-патріотичне виховання, зокрема, формування
національної самосвідомості і відповідальності за долю України; виховання
любові до рідної землі, її історії родин, виховання бережливого ставлення до
національного багатства України, мови, культури тощо.

Виховувати майбутніх патріотів потрібно з раннього віку в сім'ї. У
цьому зв'язку актуальність роботи ЗДО є незаперечною.

Вірогідність отриманих результатів і висновків дослідження
забезпечена ґрунтовним аналізом значного обсягу наукових вітчизняних і
зарубіжних джерел. Аналіз списку представлених у дисертації та
авторефераті публікацій авторки дає підстави підтвердити широке
оприлюднення теоретичних положень дослідження, результатів наукового
пошуку, про що зазначено у 20 публікаціях, які відповідають чинним
вимогам.

Не викликає сумніву науковий апарат дисертації. Мета, завдання,
об'єкт, предмет дослідження сформульовані науково грамото і засвідчують,
що дослідниця глибоко усвідомлює суть проблеми та можливі шляхи її
теоретичного й практичного вирішення. Використані у дослідженні методи
відповідають його меті і завданням. Усі дослідницькі категорії є достатньо
чіткими і виваженими. Дефінітивний аналіз ключових понять здійснено,

загалом, повно і переконливо. Дисертантка володіє культурою наукового пошуку і демонструє належну структурованість наукового мислення.

На основі поглибленого аналізу наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених Людмила Петрівна кваліфіковано уточнює зміст понять «патріотизм», «виховання патріотизму», «патріотичні почуття».

Вивчення нею праць з проблеми патріотичного виховання дітей дошкільного віку дозволило широко представити в дисертації наукові погляди вітчизняних учених, розкрити своє розуміння поняття «виховання патріотичних почуттів у дітей старшого дошкільного віку засобами художньої літератури».

Наукове визначення поняття «вихованість патріотичних почуттів у дітей старшого дошкільного віку» не викликає сумніву.

Дослідницею цілком правомірно визначено структурні компоненти досліджуваної вихованості, їх критерії (когнітивний, емоційно-ціннісний, поведінковий), показників та рівнів.

У дисертації досить ґрунтовно позиціоновано теоретичні положення досліджуваної проблеми, що мають місце у вітчизняній та зарубіжній психології і педагогіці, що супроводжується власним поглядом і критичними зауваженнями.

Заслуговує позитивної оцінки використання у дослідженні потужної експериментальної бази: 3 заклади дошкільної освіти, 2 заклади вищої освіти (155 дітей старшого дошкільного віку, 25 вихователів, 105 батьків). Досить широка географія наукових публікацій (Київська, Черкаська, Житомирська, Одеська області). У позитиві відзначаємо розроблені завдання для діагностування вихідних рівнів вихованості патріотичних почуттів до кожного показника окреслених критеріїв, а також поетапну побудову і проведення експериментальної роботи.

Заслуговує на увагу особистий внесок здобувача в роботі, що полягає у доборі та систематизації художніх творів патріотичної тематики для дітей

старшого дошкільного віку за розділами, а також розроблену Шкрєбтієнко Л. П. програму «Виховуємо патріотизм».

У позитивному полі розглядали здійснене Л. П. Шкрєбтієнко теоретичне обґрунтування педагогічних умов виховання патріотичних почуттів у дітей старшого дошкільного віку засобами художньої літератури.

Достовірними і переконливими є й кінцеві результати дослідження. Кількісні і якісні зміни, що відбулися в експериментальних групах у рівнях вихованості патріотичних почуттів дошкільників засвідчують правильність та ефективність визначених педагогічних умов, розробленої моделі виховання означених почуттів та експериментальної методики.

Автореферат віддзеркалює основні положення дисертації і відбиває головні теоретичні питання проведеного дослідження, його експериментальний складову та практичні результати.

Проведений аналіз дисертації дає підстави стверджувати, що визначені завдання реалізовано, мету досягнуто. Це дозволяє розглядати дану наукову працю як завершений та цілісний науковий доробок дослідниці з важливої для вітчизняної професійної педагогіки та практики дошкільної освіти проблеми. Одержані її авторкою експериментальні дані та розроблені на їх підставі висновки є переконливими і вірогідними, що забезпечено глибоким теоретичним аналізом накопиченого наукою і практикою матеріалу, єдністю теоретичного та експериментального дослідження.

Оцінюючи загалом позитивно кандидатську дисертацію Шкрєбтієнко Людмили Петрівни, вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження, які виникли у процесі рецензування дисертації і вимагають окремих пояснень.

1. У дисертації (стор.56) і в авторефераті (стор.14) поняття «патріотичні почуття» і «виховання патріотичних почуттів» схарактеризовано як процес. У зв'язку з цим, бажано уточнити таке бачення автора, адже поняття «почуття» взагалі розуміється як вияв ставлення до чогось чи когось.

2. На сторінці 54 дисертаційного рукопису заперечується тотожність понять: «національне виховання», «патріотичне виховання», «громадянське виховання», але семантику цих педагогічних категорій у цьому контексті не подано. При цьому визначення цих понять подається у додатку «Д». Тому постає запитання: чому розгляд таких важливих понять наукового дослідження не висвітлюється в основному викладі матеріалу, а віднесено до додаткового?
3. У частині 1.4 дисертаційного дослідження «Вплив художньої літератури на виховання патріотичних почуттів у старших дошкільників» висвітлено роль художнього слова у вихованні патріотизму в дітей дошкільного віку. Заслуговує на увагу логіка доведення думки про те, що значущим засобом виховання патріотичних почуттів у дітей є активне використання державної мови (стор. 62 – 66). У цьому контексті виокремлено важливість красного письменництва як засобу виховання патріотичних почуттів. Без сумніву, в цьому є сенс і логіка, але завданнями дослідження цього не передбачено.
4. На жаль, текст дисертації не позбавлений орфографічних та синтаксичних помилок, технічних огріхів комп'ютерного набору (стор. 39, 43, 71, 270 – 284).

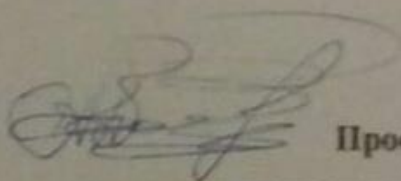
Висловлені зауваження та побажання не знижують загальну позитивну оцінку аналізованої дисертації.

Виконане Л. П. Шкробтієнко дослідження містить цінний як теоретичний, так і практичний матеріал, вирізняється новизною результатів та висновків, що їх пропонує авторка. Воно слугуватиме подальшому вирішенню пріоритетних завдань сучасної дошкільної освіти, вихованню патріотичних почуттів у дітей – дошкільників.

Вважаємо, що кандидатська дисертація Шкробтієнко Людмили Петрівни «Виховання патріотичних почуттів у дітей старшого дошкільного віку засобами художньої літератури» є самостійною

завершеною працею, яка містить отримані нові, науково обґрунтовані теоретичні та експериментальні результати про організацію освітнього процесу з метою виховання національних почуттів у дітей старшого дошкільного віку засобами художніх творів у сучасних закладах дошкільної освіти, є вагомим науковим доробком в теорії і практиці дошкільної педагогіки, відповідає вимогам МОН України «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, що висуваються до кандидатських дисертацій, а її авторка заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.08–дошкільна педагогіка.

Офіційний опонент:

Просениук А. І.,

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри сімейної
та спеціальної педагогіки і психології
Південноукраїнського національного
педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського

